

Стенографски дневник

НА

6. заседание

Събота, 4 септември 1948 г.

Открито в 15 ч. 10 м.

Председателствувал председателят Райко Дамянов.
Секретари: Първа Димитрова и Тодор Тихолов.

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.		Стр.
Съобщения:		2. За държавните предприятия. (Второ четене)	127
Отпуски	121	3. За продължаване мандата на Великото народно събрание. (Първо четене)	129
Включване парламентарната група на Българската работническа социалдемократическа партия в тая на Българската работническа партия (комунисти)	121	Говорил: министър-председател Райко Дамянов	130
Дневен ред:		Закриване първата извънредна сесия на ВНС.	132
Законопроекти:			
1. За висшето образование. (Второ четене)	121		

Председател Райко Дамянов: (Звъни) Присъствуват необходимото число народни представители. Обявявам заседанието за открито.

(Отсъствуват: Александър Петров, Александър Оббов, Али Чепчиев, Ангел Бъчваров, Асен Чапкънов, Атанас Николов, Васил Иванов Василев, Васил Мавриков, Васил Петков Василев, д-р Васил Ханджиев, Вида Василева, Витко Иванов, Владимир Димчев, Владимир Поптомов, Георги Връбчев Георгиев, Георги Григоров, Георги Колев, д-р Георги Петков, Горан Ангелов, Господин Гочев, Гочо Терзиев, Деню Попов, Димитър Греков, Димитър Стойков, Димо Костадинов, Дочо Шипков, Жейка Хардалова, Запрян Запрянков, Захари Христов, Иван Василев, Иван Копринков, Ивач Димитров, Иван Попов, Иван Пашов, Иван Масларов, Израел Майер, Илия Радков, д-р Константин Мичев, Коста Лулчев, Костадин Велев, Костадин Кожухаров, Костадин Динлиев, Крум Славов, Крум Миланов, Крум Милушев, Лалю Ганчев, Людмил Стоянов, Мата Тюркеджиева, Неделчо Шарабов, Недялка Душкова, Никола Минчев, Никола Палагачев, Нинко Стефанов, Нисим Исаков, д-р Пенчо Костурков, Петко Иванов Търпанов, Петко Пеев, д-р Петър Дерзлиев, д-р Петър Пачев, Петър Бомбов, Петър Ботков, Петър Панайотов, Петър Ячев, Раденко Видински, Руся Петкова, Сава Дълбоков, Слав Баджаков, Слави Пушкар, Станю Василев, Стефан Ковачев, Стойне Лисийски, Стойно Гяуров, Стоян Паликушев, Стоян Гюров, Стоян Попов, Стоян Павлов, Тодор Найденов, Тодор Самодузов, Трифон Тодоров, Христо Пунев, Цанко Григоров, Цветан Гаджовски, Цветана Киранова, Яна Манева и Янчо Девджиев.)

Бюрото на Великото народно събрание е разрешило отпуски на следните народни представители: Васил Мавриков — 1 ден, Васил П. Василев — 2 дена, Димо Казасов — 1 ден, Динчо Ферелиев — 1 ден, Костадин Лазаров — 2 дена, Цветана Киранова — 6 дни, Людмил Стоянов — 4 дни и Петър Бабаков — 1 ден.

Постъпило е в бюрото на Народното събрание следното съобщение: (Чете) «Понеже Българската работническа социалдемократическа партия се вече сля с Работническата партия — комунисти и досегашните членове на нашата парламентарна група автоматически влизат в Работническата партия — комунисти, нашата парламентарна група престава да съществува и молим нейните членове, на брой 9 души, а именно: Димитър Нейков, Добри Бодуров, Здравко Митовски, д-р Георги Атанасов, Иван Пенчев, Тодор Тихолов, Ефрем Митев, Павел Цолов и Нисим Исаков да бъдат включени в състава на парламентарната група на Работническата партия — комунисти.

На досегашната парламентарна група на Българската работническа социалдемократическа партия: подпредседател — Тодор Тихолов, секретар — Ефрем Митев.»

Има предложение, първата точка от дневния ред да бъде разгледана последна. Ония народни представители, които са съгласни с това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка втора от дневния ред:

Второ четене на законопроекта за висшето образование.

Моля докладчика да докладва законопроекта за висшето образование на второ четене.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

ЗАКОН

за висшето образование.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни със заглавието на законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

Глава I Общи правила.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни със заглавието на глава I, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 1. Висшите учебни заведения — университетите, политехниките и други — подготвят високо квалифицирани специалисти за разните области на народното стопанство и държавните и обществените служби, за научните, научно-техническите и други учреждения, за преподаватели в средните и висшите учебни заведения, за разните области на изкуството и културата и извършват системни научни изследвания, разпространяват научните знания сред народа, съдействуват за развитието на техниката в народното стопанство и развиват българската наука, изкуство и култура в социалистически дух.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 1. от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 2. Висшите учебни заведения са под ведомството на Комитета за наука, изкуство и култура, с изключение на висшите военни учебни заведения, които се намират под ведомството на Министерството на народната отбрана и се уреждат от издадените по това ведомство закони и правилници.

Откриването на нови висши учебни заведения и закриването на някои от съществуващите, както и откриване и закриване на факултети, отдели, специалности и катедри към тях, става с постановление на Министерския съвет, утвърдено с указ от Президиума на Народното събрание, по доклад на председателя на Комитета за наука, изкуство и култура, като се държи сметка за плана за подготовка на кадри.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 2 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 3. Всички висши учебни заведения в България са държавни и се намират под върховното ръководство на Комитета за наука, изкуство и култура. Те са юридически личности и имат свобода за научна и творческа работа.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 3 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

»Чл. 4. Отделните висши учебни заведения и застъпените в тях факултети, с оглед естеството на науките и характера на обучението, са длъжни да поддържат връзки и съгласуват дейността си със съответните ведомства относно учебните планове, научно-изследователската дейност, свързването на науката с практиката и др.

Ведомствата са длъжни да оказват необходимата помощ на съответните висши учебни заведения или факултети за правилното провеждане на учебно-преподавателската и научно-изследователската работа, както и за производствената практика.

Взаимноотношенията между висшите учебни заведения и съответните ведомства се уреждат с правилници, изработени съвместно от Комитета за наука, изкуство и култура и съответните ведомства и утвърдени от Министерския съвет.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 4 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

»Чл. 5. Устройството на съответното висше учебно заведение и неговите факултети, отдели, специалности, катедрите и помощните уредби към тях се уреждат с правилник, утвърден от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 5 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

Глава II

Управление.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни със заглавието на глава II, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

»Чл. 6. Всяко висше учебно заведение има: ректор, заместник-ректор и академически съвет.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 6 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

»Чл. 7. Ректорът и заместник-ректорът се избират от общо събрание на професорите и доцентите при Висшето учебно заведение измежду редовните преподаватели. Изборът подлежи на утвърждение от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура.

Ректорът и заместник-ректорът се избират за срок от 3 години в края на учебната година (м. юни) и встъпват в длъжност веднага след утвърждението им.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 7 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

»Чл. 8. Академическият съвет се състои от ректора, заместник-ректора, деканите и представители на всеки факултет, избрани от факултетския му съвет измежду редовните преподаватели. Броят на тия представители се определя от правилника за устройството на съответното висше учебно заведение.

Мандатът на Академическия съвет е едногодишен, начинаещ от 1 септември.

Във висшите учебни заведения, които нямат отделни факултети, Академическият съвет се състои от всички професори и редовни доценти.

Забележка. В Академическия съвет могат да участват със съвещателен глас представители на заинтересуваните ведомства, назначени със заповед за една година.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 8 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

»Чл. 9. Всяко висше учебно заведение се управлява от ректор. Ректорът ръководи дейността на висшето учебно заведение, представлява го пред държавните органи и пред трети лица, разпоредба се с неговия бюджет и председателства Академическия съвет.

Той отговаря пред Комитета за наука, изкуство и култура и пред общото събрание на професори и доценти за общото състояние на висшето учебно заведение, за приемането и обучението на студентите и за възпитателната работа сред тях, за подготовката на високо-квалифицирани и предани на народа специалисти, за подбора и правилното използване на научно-педагогическите кадри и за подготовката на такива кадри, за научно-изследователската работа, както и за създаването и поддържането на материално-битовите условия за работа на преподавателите и студентите.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 9 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

»Чл. 10. Заместник-ректорът завежда дейността по организацията на цялата учебно-преподавателска и научно-изследователска работа и следи за тяхното провеждане. За своята дейност той отговаря пред ректора, общото събрание на професорите и доцентите и Комитета за наука, изкуство и култура. В случай на временно отсъствие на ректора той го замества.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 10 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

»Чл. 11. Академическият съвет разглежда всички въпроси, свързани с учебната и научно-изследователската работа във висшето учебно заведение и дава своето мнение по тези въпроси.

Академическият съвет решава въпросите за: обявяване на конкурси за преподаватели, избор, поканване и повишение на преподаватели и асистенти. Решенията по тези въпроси влизат в сила след утвърждението им от Комитета за наука, изкуство и култура.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 11 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

»Чл. 12. Всеки факултет се управлява от декан. Деканът ръководи дейността на факултета и отговаря за нея пред ректора и пред общото събрание на професорите и доцентите при факултета.

Когато естеството и размерът на работата налагат, при отделни факултети може да има и заместник-декан, който завежда учебната и научно-изследователската работа.

Деканът и заместник-деканът се избират в края на учебната година (м. юни) от общото събрание на професорите и доцентите във факултета измежду редовните и извънредните професори и редовните доценти за срок от 3 години и се утвърждават от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура.

Деканът и заместник-деканът встъпват в длъжност веднага след утвърждаването им.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 12 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

»Чл. 13. При всеки факултет има факултетски съвет, който се председателства от декана и се състои от професорите и редовните доценти и по един представител на консурираните доценти, на лекторите и на асистентите, за по една година.

Факултетският съвет разглежда всички въпроси, свързани с учебната и научно-изследователската работа на факултета, по които дава своите мнения и взема решения по въпросите за обявяване на конкурси, избор, поканване и повишение на преподаватели и асистенти, по учебните планове и програми на факултета, които решения подлежат на одобрение от Академическия съвет и се утвърждават от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура.

При избор, поканване и повишение на преподаватели и асистенти гласуват само професорите и редовните доценти.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 13 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

»Чл. 14. При всеки отдел или специалност, или лек група от сродни катедри, се създават съвети, в които участват всички преподаватели и асистенти, заети в тях.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 14 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

»Чл. 15. Ректорът, заместник-ректорът, деканите и заместник-деканите могат да бъдат освободени от тази им длъжност от съответните общи събрания на професорите и доцентите по предложение на една четвърт от състава им или на председателя на Комитета за наука, изкуство и култура. Решението на общото събрание на професорите и доцентите подлежи на утвърждение от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура. На мястото на освободените лица се избират нови от съответното общо събрание на професорите и доцентите. Новоизбраните лица доизкарват мандата на предшествениците си.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 15 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

»Чл. 16. Ръководните органи на висшето учебно заведение и на неговите факултети организират плановото провеждане

на учебно-преподавателската и научно-изследователската работа по отделните дисциплини. Те, или чрез тях съответните титуляри на катедрите, поддържат връзки с държавни служби и обществени организации относно поставянето на научни и художествени задачи и тяхното изпълнение, както и относно размяната на опит и сведения от научно и художествено естество.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 16 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 17. В края на учебната година титулярът на всяка катедра представя на факултетския съвет писмен отчет за преподавателската и научно-изследователската работа, извършена през изтеклата година.

Въз основа на тия отчети деканът представя общ отчет за преподаванията и научните изследвания и за общото състояние на факултета, а ректорът, въз основа на факултетските отчети, изработва общ отчет за цялостната работа на висшето учебно заведение, който представя на Комитета за наука, изкуство и култура и го изнася на публично отчетно събрание.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 17 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 18. Административно-стопанските въпроси за всяко висше учебно заведение се ръководят от началник, който се назначава със заповед от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура по представление на ректора. Той завежда цялата административна работа, както и работата по строежите, доставките, обзавеждането, обезпечаване необходимите материално-битови условия на студентите, преподавателите и пр. За своята дейност началникът на административно-стопанския отдел отговаря пред ректора.

Останалият административен персонал във висшето учебно заведение се назначава от ректора.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 18 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 19. Бюджетно-контролната служба при висшето учебно заведение, начело с квестор, води сметките по упражнението на бюджета.

По въпросите за целесъобразност и наложителност на разходите взема решение ректорът.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 19 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 20. В държавния бюджет, в раздела му за Комитета за наука, изкуство и култура, се предвиждат всяка година необходимите средства за обнародване на изданията за научно-изследователската работа и за представяването на висшите учебни заведения. Изразходването на тия средства се урежда по правилник, утвърден от Министерския съвет по доклад на председателя на Комитета за наука, изкуство и култура, в съгласие с министъра на финансите.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 20 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Глава III

«Академически персонал.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни със заглавието на глава III, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 21. Академическият персонал във висшите учебни заведения се състои от:

1. Редовни преподаватели: редовни професори, извънредни професори и редовни доценти.
2. Хонорувани преподаватели: хонорувани професори и хонорувани доценти.
3. Асистенти: главни, старши, редовни и доброволни.
4. Временни преподаватели, лектори, допълнителни преподаватели и корепетитори, редовни и хонорувани.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 21 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 22. Дисциплините във висшите учебни заведения се разпределят по катедри. Всяка катедра се възглавява от титуляр, редовен професор. До назначаването на такъв тя се завежда от професор или редовен доцент при същата, а при липса на такъв — от редовен преподавател при сродна катедра.

При катедрите има редовни професори без катедри, извънредни и хонорувани професори, редовни хонорувани доценти, временни преподаватели и асистенти. Броят им се определя, в зависимост от учебния план и нуждите на висшето учебно заведение, от Комитета за наука, изкуство и култура, по предложение на ректора на висшето учебно заведение.

По чуждите езици преподаванията се извършват от лектори, а по допълнителните предмети — от допълнителни преподаватели.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 22 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 23. Професорите и редовните доценти се назначават с указ по представление на председателя на Комитета за наука, изкуство и култура, а хоноруваните доценти със заповед от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура, след избиране по реда на конкурс или след поканване, по решение на факултетския съвет, одобрено от Академическия съвет.

Решението за избор или поканване се взема с тайно гласуване при мнозинство на присъстващите. При равногласие гласуването се повтаря в следното заседание. Получи ли се пак равногласие, избирането или поканването се счита отхвърлено.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 23 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 24. Когато има свободна катедра или свободно доцентско място при катедрата, Академическият съвет, по предложение на съответния факултетски съвет, обявява конкурс. Обявата се дава след одобрението на това решение от Комитета за наука, изкуство и култура.

Участниците в тези конкурси представят научните си трудове или творческите си постижения по съответната дисциплина, като при конкурс за доценти посочват един от трудовете си за хабилитация.

На конкурс за редовен професор — титуляр на катедра, се допускат само лица, които имат учената степен «доктор» на съответните науки, а на конкурс за доценти — лица, които имат учената степен «кандидат» на съответните науки, ако по тези науки се дават учени степени в страната.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 24 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 25. Лица с ценни научни трудове или творчески постижения, а по изкуството — и със забележителни художествени или педагогически постижения, могат да бъдат поканени от Академическия съвет, по предложение на факултетския съвет, за хонорувани доценти, а при особена стойност на трудовете или постиженията им — за хонорувани професори.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 25 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 26. Професори и доценти, хабилитирани (или поканени по реда на предходния член) в едно висше учебно заведение, могат да бъдат назначени при сродна катедра на същата степен в друго висше учебно заведение, ако дадат съгласието си и бъдат поканени по решение на факултетския съвет, одобрено от Академическия съвет след предварително съгласуване с Комитета за наука, изкуство и култура.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 26 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 27. При катедри, при които няма специалисти български граждани, могат да бъдат временно назначени с договор чужди граждани за професори или доценти, по решение на факултетския съвет, одобрено от Академическия съвет, ако отговарят на условията по чл. 25 и ако има разрешение за това от Президиума на Народното събрание, съгласно чл. 5 от закона за държавните служители. Техните права и задължения, както и срокът на службата им се определят в договора, сключен с председателя на Комитета за наука, изкуство и култура, като представител на държавата. Така назначените професори и доценти не могат да бъдат избирани за ректори, декани и членове на Академическия съвет.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 27 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 28. В Художествената и Музикалната академия и Висшето театрално училище могат да бъдат назначавани с договор за професори и доценти лица, проявили се като особено добри специалисти. Това разпореждане не важи за препода-

вателите по музикални науки, история на изкуството и културата и научна философия.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 28 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 29. Редовен доцент, след като прослужи поне три години, може да бъде повишен въз основа на научните си трудове и преподавателската дейност, а в Художествената и Музикалната академия и Висшето театрално училище — въз основа на артистична и педагогическа дейност, в извънреден професор, по решение на факултетския съвет, одобрено от Академическия съвет и утвърдено от Комитета за наука, изкуство и култура.

Извънреден професор при катедра, заета от титуляр редовен професор, след като получи учена степен «доктор» по науките, може въз основа на научните си трудове и преподавателската дейност, а в Художествената и Музикалната академия и Висшето театрално училище, след като прослужи поне 10 години — въз основа на артистична и педагогическа дейност, да бъде повешен в редовен професор без катедра, по решение на факултетския съвет, одобрено от Академическия съвет и утвърдено от Комитета за наука, изкуство и култура.

В Художествената и Музикалната академия и Висшето театрално училище изискиването на научни трудове, във връзка с повишение на преподаватели, важи само за музикални науки и театричните общообразователни науки.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 29 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 30. Професори и доценти, напуснали доброволно службата си, могат, по решение на факултетския съвет, одобрено от Академическия съвет и утвърдено от Комитета за наука, изкуство и култура, да я заемат отново, а ако мястото е заето или обявено в конкурс — да се върнат като хонорувани професори или хонорувани доценти.

Редовният и извънреден професор и редовен доцент могат да заемат, с решение на Академическия съвет, одобрено от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура, и друга съвместна държавна и обществена служба, като получават по избор една от двете заплати. Докато получават заплата за другата длъжност, за лекциите и упражненията им се плаща възмездие като на хонорувани преподаватели.

Редовният преподавател или асистент от Висше учебно заведение може да упражнява свободна практика, съответна на специалността си, с разрешение на Академическия съвет, одобрено от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура.

Забележка. Преподавателите и асистентите по правни науки могат да защитават дела пред областните съдилища и пред Върховния съд на Народната република при условията на закона за адвокатите.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 30 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 31. Професорите, доцентите и лекторите се освобождават от щатна длъжност при навършване на 65 години.

Ако те навършат тази възраст през течение на учебната година, освобождаването им от щатна длъжност се извършва в началото на следната учебна година. Навършилите пределна възраст професори и доценти могат да останат на същата длъжност или като хонорувани преподаватели по решение на факултетския съвет, одобрено от Академическия съвет и утвърдено от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура. Това решение важи за една учебна година и може да бъде подновявано.

Изслужилите професори и доценти запазват академичните си звания и правата за научна работа във висшето учебно заведение, включително и правото да отпечатват трудове в неговите научни издания.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 31 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 32. За асистенти се избират лица със съответно висше образование по доклад на титуляра на катедрата, с решение на факултетския съвет, одобрено от Академическия съвет. Те се назначават със заповед от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура.

Асистент, който добие учена степен «кандидат» на съответните науки, или след като прослужи поне три години и получи оценка на факултетския съвет за научната, техническо-проектантска или художествената си работа като много добра и прояви вещина и умение при воденето на упражненията, може да бъде повишен за старши асистент.

В институтите и клиниките може да има главни асистенти. За такива се назначават лица, прослужили поне 3 години като старши асистенти.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 32 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 33. За временни преподаватели по основни дисциплини, по които няма редовни или хонорувани преподаватели, могат да бъдат назначени със заповед на председателя на Комитета за наука, изкуство и култура, въз основа на решение на факултетския съвет, одобрено от Академическия съвет, лица с висше образование, владеещи добре тази дисциплина.

За лектори по чужди езици се назначават със заповед от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура, въз основа на решение на факултетския съвет, одобрено от Академическия съвет, лица със завършено висше образование по специалността, които владеят основно тези езици и методите на преподаването им. При липса на такива се назначават лица с висше образование, които владеят основно тези езици и методите на преподаването им.

За преподаватели по допълнителните предмети се назначават по решение на факултетския съвет, одобрено от Академическия съвет, лица със специално образование и подготовка.

Чужди граждани могат да бъдат назначени за лектори и допълнителни преподаватели по реда на чл. 27.

В Музикалната академия и Висшето театрално училище могат да се назначават за лектори и корепетитори за една година лица без нужния образователен ценз, но с признати специални качества.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 33 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 34. Научните трудове на преподавателите, асистентите и аспирантите се обнародват в библиотеки, годишници и други периодични издания на съответното висше учебно заведение, при условия и ред, установени с правилник, изработен от управата на висшето учебно заведение и одобрен от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 34 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 35. Броят на часовете на седмичните лекции и упражнения на академическия персонал, както и хоноруването на лекциите и упражненията се определят с правилник. Същият правилник определя и хоноруването при произвеждането на изпити.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 35 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 36. По предложение на декана, съгласувано с факултетския и академическия съвет и одобрено от ректора, председателят на Комитета за наука, изкуство и култура може да командирова на научна работа или на специализация в страната или в чужбина преподаватели и асистенти от висшите учебни заведения.

Командираните се задължават след привършване на командировката да останат на държавна служба по специалността си най-малко пет години. Ако не изпълнят това си задължение, връщат на държавата получените през време на командировката суми заедно с лихвата до окончателното им изплащане.

Подробностите по командировките в чужбина преподаватели и асистенти от висшите учебни заведения уреждат с правилник.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 36 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 37. Преподаватели и асистенти могат да бъдат уволнени по реда, по който са назначени, ако се установи от надлежния факултетски съвет въз основа на мотивиран доклад, че не могат да се справят със своята преподавателска и научно-изследователска дейност.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 37 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 38. Преподаватели и асистенти, които проявяват противопародна дейност, се уволняват, първите с указ по решение на Министерския съвет, а вторите със заповед от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура — след вземане мнението на Академическия съвет и на ректора.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 38 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 39. Дисциплинарните простъпки и наказания, както и редът за разглеждане на дисциплинарите дела се уреждат с

правилник, изработен от управата на висшето учебно зведение и одобрен от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 39 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Глава IV
Студенти.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни със заглавието на глава IV, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 40. За студенти във висшите учебни заведения се приемат лица от двата пола, трудещи се или синове и дъщери на трудещи се, със завършено средно образование. Приемането на студентите се извършва чрез състезателен изпит.

Не се приемат за студенти лица с фашистки и други противонародни прояви.

С правилник, одобрен от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура, се уреждат въпросите, по кои специалности могат да следват завършилите даден вид средни училища, програмите и условията на приемния състезателен изпит, както и размерът на таксите за допускане до този изпит и начинът на тяхното изразходване.

Българските граждани могат да следват във висше учебно заведение в чужбина само с разрешение на Комитета за наука, изкуство и култура и ако са издържали съответния приемен състезателен изпит при някое от висшите учебни заведения в България. Второто условие не се отнася до български граждани, които са на постоянно местожителство в чужбина.

Броят на студентите по различните специалности, отдели и факултети за висшите учебни заведения в страната и в чужбина се определя от Комитета за наука, изкуство и култура за всяка учебна година, след вземане мнението на съответното висше учебно заведение и в съгласие с Държавната планова комисия, според капацитета на висшите учебни заведения и необходимостта от съответните кадри.

В изпълнителните отдели на Музикалната академия и Висшето театрално училище, а също така в изящния, приложния и графическия отдел на Художествената академия по изключение могат да бъдат приемани и лица без завършено средно образование като извънредни студенти, ако са проявили изключителни дарования. На тях се дават специални дипломи.

Приемането на чужди граждани за студенти в български висши учебни заведения се урежда с правилник, одобрен от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 40 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 41. Студенти с фашистки и други противонародни прояви, или такива, които с поведението си накърняват изискванията на академичния морал и името на висшето заведение, се изключват.

Простъпките, при които се възбужда дисциплинарно преследване, редът на дисциплинарното производство и размерът на дисциплинарите наказания и тяхното опрощаване се уреждат с правилник, утвърден от Комитета за наука, изкуство и култура.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 41 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 42. Студентите плащат учебни и изпитни такси, както и такси за диплом. Размерът им се определя с правилник, утвърден от Министерския съвет по предложение на председателя на Комитета за наука, изкуство и култура.

Освобождават се от учебна, изпитна и дипломна такса, ако са редовни в изпитите си:

а) инвалиди от съпротивата срещу фашизма и от Отечествената война със загубена работоспособност над 30%, както и вдовици и сираци от съпротивата срещу фашизма и от Отечествената война;

б) политически затворници, партизани, ятаци и концлагеристи отпреди 9 септември 1944 г., както и техните деца;

в) децата на родители, признати от съответните народни съвети за нуждаещи се от обществено подпомагане, както и студенти, сами признати за нуждаещи се.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 42 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 43. Комитетът за наука, изкуство и култура, съвместно с управата на висшите учебни заведения, се грижи за подобрене битовите условия на студентите, като построява и организира студентски общежития, студентски столове и пр.

Подпомагането на нуждаещите се студенти става и чрез «Общия фонд за подпомагане на студентите от висшите учебни заведения в България.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 43 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 44. Комитетът за наука, изкуство и култура отпуска стипендии за студенти във висшите учебни заведения в страната или в чужбина, а също така и на чужденци студенти за следване в наши висши учебни заведения, както и стипендии за аспирантура при висши учебни заведения в страната или за специализация в чужбина, по правилник, одобрен от Министерския съвет.

Стипендиите могат да отпускат и други ведомства, народните съвети, предприятия на самоиздръжка, ТКЗС, обществени организации и други по специален правилник.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 44 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Глава V
Учение и изпити.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни със заглавието на глава V, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 45. Учебната година започва на 1 септември. Учебните занятия се разпределят на два семестра, зимен от 20 септември до 30 декември и летен — от 1 февруари до 1 юни. Изпитите се провеждат през м. м. септември, януари и юни. Месеците юли и август са ваканционни.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 45 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 46. Срокът за обучение във висшите учебни заведения е от 4 до 6 години.

Той се определя с устройствения правилник, съобразно характера и задачите на учебното заведение, факултета, отдела и специалността.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 46 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 47. Студентите се записват в началото на учебната година за зимния и летен семестри, а таксите могат да се плащат поотделно за всеки семестър.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 47 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 48. Занятията във висшите учебни заведения се водят по общ учебен план и програма, както и по план и програма за всяка отделна година.

За всяка специалност се съставя общ учебен план и програма с разпределение на часовете за лекции, практически упражнения и производствена практика по всяка дисциплина.

С общия учебен план могат да се установяват към съответстващите катедри нови учебни предмети и изпити.

Плановите и програмите се приемат от факултетския съвет, одобряват се от Академическия съвет и се утвърждават от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура.

С учебните планове се урежда също видът, продължителността и начините за извършването на производствената практика на студентите. Работните седмични часове на студентите за лекции и упражнения не могат да надвишават 42 часа.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 48 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 49. Студентите са длъжни да посещават лекциите и упражненията съобразно установените правилници, учебните планове и програмата на занятията. В противен случай записаният семестър не им се зачита.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 49 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 50. Студентите са длъжни да положат изпитите си по съответните дисциплини, съгласно учебния план, а работния на една година след приключването на учебната година.

включително и следващата септемврийска изпитна сесия. В случай че студентите от първа и втора година не завършат изпитите си в този срок, губят правото да следват по-нататък, а студентите от следващите години имат право да презапишат само една учебна година.

При изключителни причини Комитетът за наука, изкуство и култура може да продължи този срок.

Забележка 1. Студентите по медицина и зъболекарство не могат да се запишат в трета година без да са издържали изпитите си от втора година, с изключение на изпитите по езиките. Алинея втора на този член важи и за този случай.

Забележка 2. Студентите-стипендианти са длъжни да приключват изпитите си в края на всяка учебна година до септемврийската сесия включително. В противен случай губят стипендията си. Алинея втора на този член важи и за този случай.

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 50 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 51. Студентите, които издържат всички изпити по учебния план на записаната от тях специалност, получават диплом за завършено висше образование и се ползват от правата, които законите и устройствените правилници постановяват за съответното висше образование.

Студентите от актьорския отдел на Висшето театрално училище и съответните отдели на Художествената и Музикалната академия, които са приети без средно образование, получават свидетелства за упражняване на специалността си.

Лица, завършили висшето си образование в чужбина, могат да се ползват от установените си права след като легализират дипломата си срещу определена такса. Легализирането на дипломата се урежда със специален правилник, утвърден от Министерския съвет по доклад на председателя на Комитета за наука, изкуство и култура.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 51 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 52. Преминаването на редовната военна служба на студентите от висшите учебни заведения и на завършилите висше образование се урежда със специална наредба, издадена от Министерството на народната отбрана и Комитета за наука, изкуство и култура, одобрена от Министерския съвет.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 52 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Глава VI

Учени степени.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни със заглавието на глава VI, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 53. Лица със завършено висше образование, които положат надлежния академически изпит, представят и защитят научна дисертация, която има стойност на научно изследване, извършено под ръководството на преподавател, придобиват учената степен «кандидат» на съответните науки.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 53 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 54. При катедра или група от катедри може да се създаде, по решение на управата на висшето учебно заведение, утвърдено от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура, аспирантура. Нейният срок е не по-малко от 2 години. За аспиранти се приемат лица с висше образование.

Достъпът до аспирантурата и занятията в нея се уреждат по правилник.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 54 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 55. Лице, което представи и защити оригинален труд, който има стойност на самостоятелен принос в науката, получава учената степен «доктор» на съответните науки.

Лице, проявило особени заслуги за развитието на науката и за напредъка на културата, може да бъде прогласено за «почетен доктор.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 55 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 56. Редът за представяне, рецензиране и защита на дисертацията и трудове, провъзгласяването за «кандидати» и «доктор» на съответните науки се уреждат с правилник, предложен от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура и одобрен от Министерския съвет.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 56 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Глава VII

Заклучителни и преходни постановления.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни със заглавието на глава VII, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 57. Лицата, заварени от този закон с академични звания и учени степени, получени в България или в чужбина, ги запазват.

Лицата с висше образование, доbito до влизане в сила на този закон, могат в срок от 10 години да участвуват в курсове за професори и доценти с досегашните си академични звания и учебни степени, въз основа на научни трудове, наравно с лица, придобили нововъведените академични звания и учени степени.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 57 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 58. По почин на факултетския съвет, за срок до 10 години от влизането в сила на този закон, Академическият съвет може да признае и на заварените професори и доценти, а също и на особено бележити специалисти извън съответното висше учебно заведение, които са дали ценни трудове по дисциплините, преподавани в него, учените степени «кандидат» и «доктор» на съответните науки.

Както на едините, така и на другите тази учена степен се дава само въз основа на научните трудове и творчески постижения на лицата, по доклад на двама рецензенти, избрани от Академическия съвет, без защита на кандидатска или докторска дисертация. Решенията на Академическия съвет влизат в сила след одобрението им от Комитета за наука, изкуство и култура.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 58 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 59. Лица с учени степени, доbitи в чужбина, но равностойни на учените степени по този закон, имат право да се явяват на конкурси за професори и доценти.

Преценката за равностойността на учените степени се извършва от специална комисия при Комитета за наука, изкуство и култура.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 59 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 60. Заварените от този закон докторанти могат да завършат докторските си работи и да получат учената степен «доктор» по досегашния ред най-късно една година от влизането в сила на този закон.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 60 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 61. Извършените до влизането на този закон в сила освобождавания от учебна, изпитна, лабораторна и други такси на студентите, посочени в чл. 49 от настоящия закон, които не са били редовни с изпитите си, остават в сила.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 61 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 62. Студентите, които са в последните две години на своя курс, са длъжни да завършат с изпитите си най-късно две години след завършването на семестрите. Тези, които са завършили семестриално, трябва да завършат изпитите си до две години след влизане на закона в сила.

Лицата, които не изпълнят това постановление, губят всякакви права да следват по-нататък.

Студенти, които до влизане в сила на закона са прекъснали учението си, губят правото на следване, ако не се запишат отново най-късно до началото на учебната 1949/1950 г.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 62 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 63. Висшите учебни заведения упражняват бюджетите на фондовете си за научни цели до влизане в сила на бюджета на държавата за 1949 г.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 63 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 64. Заварените от този закон студенти от последната година на курса на учението им в съществуващите висши учебни заведения довършват образованието си по досегашните учебни планове и програми.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 64 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 65. За приложението на настоящия закон се издава правилник, утвърден от Министерския съвет, в който, освен другото, се уреждат функциите на ректора, заместник-ректора, Академическия съвет, деканите, заместник-деканите, факултетските съвети, съветите при групи от катедри и на административно-стопанските служби, доколкото евентуално не са уредени с отделен правилник за устройството на съответното висше учебно заведение.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 65 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Михаил Геновски (з): (Чете)

«Чл. 66. Този закон отменява закона за висшето образование («Държавен вестник», брой 153, от 5 юли 1947 г.), забележките I, III, V, VI и VII на страница 46 от бюджета за 1938 г., закона за признаване в Народната република дипломи от чуждите висши учебни заведения, закона за стипендиите, доколкото той засяга висшето образование, както и всички разпоредения, които противоречат на настоящия закон.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които са съгласни с чл. 66 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на следващата точка от дневния ред:

Второ четене на законопроекта за държавните предприятия.

Моля докладчика да докладва законопроекта.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): Другари и другарки народни представители! С измененията и допълненията на законопроекта, които са напечатани към него, и някои поправки, които направи комисията във второто си заседание, той добива следното съдържание: (Чете)

«ЗАКОН

за държавните предприятия.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат заглавието на законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Глава I

Основни разпоредения.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат заглавието на глава I, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 1. Държавните предприятия при всички ведомства, включително и при народните съвети, както и оная тяхна дейност, която може да бъде предмет на отделно предприятие, се обособяват като предприятия на самоиздръжка. Те са юридическа личност.

Образуването, прекратяването и ликвидирането на държавните предприятия се решава от Министерския съвет или от съответния народен съвет.

Министерският съвет може да реши, някои предприятия или дейности, които могат да бъдат предмет на отделно предприятие, да останат за определен срок необособени на самоиздръжка.

Настоящият закон не се прилага по отношение на държавните банки.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 1, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 2. Държавата може, по решение на Министерския съвет, в съдружие с други физически или юридически лица, да образува предприятия.

Спрямо така образуваните предприятия, съобразно юридическата им форма, се прилагат съответните закони.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 2, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 3. Държавните предприятия биват от общодържавно и от местно значение. Това определяне става от Държавната планова комисия.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 3, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 4. Държавните предприятия, по решение на Министерския съвет, могат да бъдат групирани в обединения, които са юридически лица.

Обединенията ръководят, планират и контролират дейността на отделните предприятия и могат да сключват от тяхно име и за тяхна сметка сделки в рамките на народостопанския план и на правилника.

Обединенията се издържат от вноски от включените в тях предприятия.

По решение на Министерския съвет могат да се сливат или разсместват предприятия.

За предприятията при народните съвети тези въпроси се решават по предложение на заинтересувания народен съвет — от съответния околийски народен съвет, а когато предприятията са в различни околии — от Министерството на комуналното стопанство.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 4, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 5. Предприятията, включително и учредените с особени закони, се вписват в специални регистри при съответните съдилища. В същите регистри се вписват имената на лицата, които могат да задължават предприятието.

Предприятията придобиват юридическа личност от деня на вписването им в регистра.

За задълженията си предприятията отговарят с оборотното си имущество. Те не отговарят за дълговете на държавата, както и държавата не отговаря за задълженията на предприятията.»

Във второто си заседание законодателната комисия направи малки допълнения в чл. 5. В началото на алинея първа, пред думата «Предприятията», се поставят думите «Обединенията и»; пред втората алинея също така се поставят думите «Обединенията и».

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 5, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 6. Държавата, съответно народният съвет, предоставя безвъзмездно в разпореджанието на всяко предприятие имущество (движими и недвижими имоти, машини, съоръжения и др.), с което то е работило до деня на обособяването му на самоиздръжка. Министерският съвет, съответно народният съвет, може да прехвърля върху предприятието, възмездно или безвъзмездно, и други имущества от тези, с които може да разполага. Направените досега такива прехвърляния са действителни. Предоставените или прехвърлените върху предприятията имущества съставляват техния капитал.

Оценката на тези имущества се извършва от комисия в състав: представител на предприятието и по един представител на ведомственото министерство, съответно народния съвет, на Министерството на финансите — финансов орган, и на Българската народна банка. Тази комисия се назначава от съответния министър, съответно от председателя на управата на народния съвет.

Оценката на стоки, полуфабрикати, сурови и спомагателни материали, вземания, ценни книжа, налични суми в касата или по банкови сметки и други подобни се извършва съгласно закона за търговските книги. Всички други с дългосрочна употреба предмети: непокрити недвижими имоти, дворни места, сгради, инсталации, машини, инструменти, мобили и др. се оценяват по средната им пазарна стойност и предприятието се задължава счетоводно с 2/3 от тази оценка.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 6, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): Чл. 7 получава нова редакция: (Чете)

«Чл. 7. Когато собствените оборотни средства на държавните предприятия са недостатъчни, те се снабдяват с кредит или

посредством кредити от Българската инвестиционна банка, съответно Българската народна банка, или безвъзмездно от държавата.

При нужда кредитите се гарантират от държавата с разрешение на министъра на финансите.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 7, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 8. Предприятията за своята дейност и имоти подлежат на облагане, доколкото данъчният закон не разпорежда друго. Освобождават се от заплащане на всякакви държавни и общински данъци, такси, мита, налози, берии, герб, фондове и др. всички документи, скици, планове, договори и др. във връзка с изготвяне и изпълнение на планове за ново строителство, разширение, реорганизация и уедряване на съществуващи предприятия, както и жилищните, културно-социално-битови строежи.»

Комисията направи следните допълнения и изменения:

В началото пред думата «предприятията» се поставят думите «Обединенията и».

В алинея втора се заличават думите «държавни и общински данъци»; на втория ред се заличава думата «фондове».

Прибавя се нова алинея, трета, със следното съдържание: «Извършващите по чл. 5 вписвания се освобождават от гербов налог, такси и берии».

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 8, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 9. Предвидените в този закон права и задължения на съответния министър се упражняват от управата на народния съвет за предприятията при народните съвети.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 9, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 10. Всяко обединение и предприятие изработва правилник за своята вътрешна организация и дейност, който се утвърждава от съответния министър.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 10, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 11. Всяко предприятие и обединение работи въз основа на предварително изработен и утвърден от съответния министър годишен, съответно тримесечен, производствено-финансов план.

Срокът, начинът и формата за изработване, представяне и утвърждаване и изменяване на производствено-финансовия план се определят от правилника за прилагане на този закон.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 11, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 12. Предприятието се управлява и представлява от главен директор, директор или ръководител.

Правата и задълженията на главния директор, съответно на директора или ръководителя, се определят от правилника за приложение на този закон.

Главният директор, съответно директор, или ръководител отговаря за щетите, които са настъпили от дейността му, при която не е проявил грижата на добър стопанин. Същата отговорност и при същите условия носят за своята дейност и всички работещи лица в предприятието.

Главният директор, съответно директор, главният счетоводител, съответно началникът на счетоводната служба, директорите, ръководителите, съветниците и юрисконсултът се назначават и уволняват от съответния министър.

Останалият персонал се назначава и уволнява от главния директор, съответно директора или ръководителя, или определени от тях длъжностни лица.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 12, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 13. Всички парични документи се оформяват с подписа на главния директор, съответно на директора или ръководителя, и главния счетоводител, съответно началника на счетоводната служба или счетоводителя.

Разногласията между главния директор, съответно директора или ръководителя, и главния счетоводител, съответно началника на счетоводната служба или счетоводителя, се разглеждат и решават от съответния министър. До решението на министъра нареждането на главния директор, директора или ръководителя е задължително.

Ако службата налага, и със съгласието на съответния министър, главният директор и главният счетоводител, съответно директорът или ръководителят и началникът на счетоводната служба, могат да прехвърлят върху други длъжностни лица от предприятието функциите си по този член.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 13, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 14. Спрямо всички платни и нещатни служители и работници при самоиздържащите се предприятия се прилагат трудовите закони. Наказателно и дисциплинарно те отговарят като държавни служители, а като отчетници — по закона за финансовата инспекция.»

На втория ред след думата «при» комисията прибави думите «обединенията и».

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 14, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 15. Общото ръководство и контрол над предприятията и над обединенията им се осъществява от съответния министър.

Общото ръководство и контрол над предприятията на народните съвети се извършва от министъра на комуналното стопанство.

Министърът на финансите упражнява финансов контрол чрез своите органи по реда на закона за финансовата инспекция.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 15, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Глава IV

Отчетност.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат заглавието на глава IV, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 16. Предприятията водят своята отчетност по правилата на двойното счетоводство.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 16, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 17. Извършване и оправдаване на разходите става по предписанията на правилника за прилагане на този закон.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 17, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 18. В края на всяка година се приключват всички книги и съставят годишен инвентар, баланс и сметка «загуби и печалби». Препис от баланса се представя на министъра на финансите — за сведение.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 18, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 19. За дейността си по изпълнение на годишния и тримесечните производствено-финансови планове предприятията съставят отчети.

Годишният отчет, заедно със сметката «загуби и печалби», се представя най-късно до 31 март на следващата година за одобрение от съответния министър. Одобрението на отчета покрива отговорността на директора по чл. 12, алинея трета, от този закон, за отчетната година, относно фактите и обстоятелствата, изложени в отчета. Ако съответният министър не се произнесе по отчета до 3 месеца след постъпване на доклада по същия, счита се, че отчетът е одобрен.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 19, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Глава V

Разпределение на чистата печалба.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат заглавието на глава V, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 20. Чистата печалба след покриване на разходите за изплащане лихвите на заемния капитал и амортизациите на движимите и недвижимите имоти се разпределя така:

1. От плановата печалба:

а) до 40% се отнася за увеличение на собствените оборотни средства;

б) до 5% се внася за фонд премии и социално-битово и културно обслужване на работниците и служителите;

в) остатъкът се отнася в приход на държавния бюджет, съответно на бюджета на народния съвет, като вноските се правят в края на всеки месец, по 1/12 част. За просрочието се плаща по 1% лихва за месец или част от месеца.

2. От свръхплановата печалба:

а) 50% се внася в приход на държавния бюджет, съответно на бюджета на народния съвет.

б) 50% се отнася във фонда «Премии и социално-битово и културно обслужване на работниците и служителите».

Забележка. Наличността във фонда «Ново строителство и разширение на съществуващите предприятия», учреден с чл. 24 на закона за самоиздръжка на държавните и държавно-автономните стопански предприятия, се внася в приход на държавата.»

В първата алинея, на първия ред след думата «печалба» комисията залича думите «след покриване на разходите за изплащане лихвите на заемния капитал и амортизациите на движимите и недвижимите имоти».

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 20, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 21. Използуването и оползотворяването на сумите, отделени от чиста печалба по т. 1, буква «б», и по т. 2, буква «б», на предходния член става съгласно разпоредбите на правилника за приложение на този закон.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 21, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Глава VI

Преходни разпоредби.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат заглавието на глава VI, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 22. Настоящият закон отменя закона за самоиздръжка на държавните и държавно-автономните стопански предприятия, закона за самоиздръжка на общинските стопански предприятия и онези постановления на други закони, наредби и правилници, които му противоречат, с изключение разпоредбите на закона за финансовата инспекция.»

В предпоследния ред комисията залича думите «с изключение разпоредбите на закона за финансовата инспекция».

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 22, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 23. За прилагане на този закон ще се изработи правилник, утвърден от Министерския съвет по доклад на министъра на финансите.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 23, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 24. За прилагане на този закон ще се изработи правилник, утвърден от Министерския съвет по доклад на министъра на финансите.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 24, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 25. За прилагане на този закон ще се изработи правилник, утвърден от Министерския съвет по доклад на министъра на финансите.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 25, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 26. За прилагане на този закон ще се изработи правилник, утвърден от Министерския съвет по доклад на министъра на финансите.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 26, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 27. За прилагане на този закон ще се изработи правилник, утвърден от Министерския съвет по доклад на министъра на финансите.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 27, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 28. За прилагане на този закон ще се изработи правилник, утвърден от Министерския съвет по доклад на министъра на финансите.»

Председател Райко Дамянов: Ония народни представители, които приемат чл. 28, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стоян Сюлемезов (к): (Чете)

«Чл. 29. За прилагане на този закон ще се изработи правилник, утвърден от Министерския съвет по доклад на министъра на финансите.»

С новата Конституция се създаде възможността за коренно преобразование на нашия държавен, обществено-политически, стопански и културен живот, за осъществяване на което са наложени отменяване и видоизменяване на голяма част от старото законодателство и създаване на нови основни закони в духа на новата Конституция. Тази задача обаче не е още завършена. Все още една част от съществуващите основни закони не са отменени или съобразени с новата Конституция. Най-правилно е Великото народно събрание, което изработи и гласува новата Конституция, да съгласува с нея основните закони и създаде нови такива, свързани с устройството на държавата и основните права и задължения на гражданите. Така Великото народно събрание ще изпълни задачата си да постави здравите основи на нашата Народна република за нейното развитие и процъфтяване в социалистически дух, като съгласува основните закони на страната с основните принципи на приетата вече Конституция.

От друга страна, съгласно чл. 12 от новата Конституция, държавата насочва с държавен народостопански план държавната, кооперативната и частната стопанска дейност с оглед на най-целесъобразно развитие на народното стопанство и повишаване на народното благосъстояние. В изпълнение на това повеление на Конституцията правителството е поставило задача на Държавната планова комисия, отделните министерства и целия български народ до 1 октомври т. г. да бъде изработен новият петгодишен държавен народостопански план.

Огромното значение на петгодишния народостопански план се разбира от всеки български гражданин. С него ще се поставят основите на социализма у нас и ще се гласне далече напред нашето политическо, стопанско и културно развитие. Изпълнението на тази задача и осъществяване на очакваните резултати обаче предполагат огромно напрежение за правилното разработване и съставяне на петгодишния план. А това изисква мобилизиране силите на целия наш народ. Произвеждане на едни нови избори в този така важен момент в наше развитие ще отклони вниманието на народа и ще попречи за навременното гласуване на 5-годишния държавен народостопански план, на едногодишния такъв за 1949 г. То ще попречи също така за навременното гласуване на държавния бюджет, което ще се отрази неблагоприятно върху изпълнението на държавния план през 1949 г.

Като се има пред вид, че нашият народ се е отдавал упорито на усилен труд за прибиране на реколтата и за осъществяване на двегодишния стопански план в неговото решително и последно полугодие и че Великото народно събрание се ползва от голямото доверие на целия трудещ се народ, правителството счита, че е необходимо да се продължи неговият мандат с още една година, за да може да се изпълнят така поставените задачи.

Продължаване мандата на Великото народно събрание не е в противоречие с Конституцията. Великото народно събрание бе избрано и свикано със специален закон, одобрен от общономенното Народно събрание, а именно: закона за допитване до народа за премахване на монархията и провъзгласяване на Народна република и за свикване на Велико народно събрание.

Срокът на неговия мандат бе определен в същия закон. Този срок безспорно може да бъде продължен и с отдалечаване, още повече, когато той се гласува от Великото народно събрание, в което е застъпено по-широкото участие на народа, чрез избраните от него по-голям брой народни представители. Срокът на този негов мандат бе продължен миналата година със специален закон с една година, за да се гласува Конституцията. По изтъкнатите по-горе съображения този мандат може да бъде продължен с още една година, като се има пред вид, че съгласно чл. 18 от Конституцията мандатът на общономенното Народно събрание е четиригодишен и че настоящото Велико народно събрание, съгласно чл. 13 от закона за допитване до народа за премахване на монархията и провъзгласяване на Народна република и за свикване на Велико народно събрание, има функциите и на обикновено Народно събрание.

Като се има пред вид всичко изтъкнато по-горе, налага се мандатът на Великото народно събрание да се продължи с още една година, поради което правителството предлага да се обрете внесения в този смисъл законопроект.

Министър-председател: Г. Дамитров

ЗАКОНОПРОЕКТ

За продължаване на мандата на Великото народно събрание с още една година

Член единствен. Продължава се мандатът на Великото народно събрание с още една година, считано от 29 октомври 1948 година.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на законодателната комисия по закона за продължаване мандата на Великото народно събрание с още една година

Законодателната комисия изназва мнение, горният закон да бъде приет и гласуван от Великото народно събрание.

Председател на законодателната комисия: Д-р Ил. Памисев

Председател Райко Дамянов: От законодателната комисия няма направени изменения в този закон.

Има думата министърът на външните работи д-р Васил Коларов.

Министър Васил Коларов: (От трибуната. Посрещнат с бурни и продължителни ръкоплескания)

Другари и другарки народни представители! В близките дни ще заседава Асамблеята на Организацията на обединените народи в Париж. Между въпросите, стоящи в дневния ред на Асамблеята, има и такива, които засягат непосредствено, живо Народната република България.

Преди да се започне тази дъзвредна сесия на Великото народно събрание, Правителството счита за необходимо да ви бъдат дадени някои разяснения по тия въпроси, основани върху автентичните материали, с които то разполага.

Първият въпрос, който бих желал да засегна в моето кратко изложение, е тоя за членството на Народната република България към Организацията на обединените нации. Както знаете, мирният договор с България, сключен в Париж и тържествено подписан на 10 февруари 1947 г., биде ратифициран от всички заинтересувани държави и влезе окончателно в сила на 15 септември миналата 1947 г. Прочее оттогава пасам всяка правова пречка за приемането формално на България в Организацията на обединените народи е премахната. Този договор, както знаете, наложни многобройни тежки задължения на България от най-различно естество, които българското Правителство изпълнява добросъвестно. Колкото се отнася до тия наречените «Съюзени и сдружени сили», които са другата договореща се страна, то те чрез този договор поеха едно единствено задължение към България, а именно да подкрепят искането на България да бъде приета за член на Организацията на обединените народи, а също и искането за присъединяването на България към която и да било конвенция, сключена по почин на Организацията на обединените народи.

Ето вече една цяла година откакто подкрепата на искането, което българското Правителство направи пред Организацията на обединените народи за приемането на България като неин редовен член, има силата на едно формално задължение за «Съюзените и сдружени сили», което най-тържествено от тях в един от най-важните международни актове. Пнта се: как се отнесоха към това свое задължение Съветският съюз, Великобритания и Северноамериканските щати?

Колкото се отнася до Съветския съюз, то съветското правителство нееднократно и най-формално подкрепи искането на България. Даже съветските делегати при Организацията на обединените народи не веднаж взеха инициативата да подбудят и другите сили да сторят същото. Обаче всички усилия на съветското правителство систематически се развиваха в упоритата съпротива на правителствата на Съединените американски щати и на Великобритания, които проваляха всяко предложение за изпълнение на тяхното единствено задължение към България по мирния договор. Тия велики сили нямаха и нямат никакво основание за едно подобно флагрантно незачитане на своите собствени договорни задължения.

Народната република България е дала и продължава да дава неопровержими доказателства, че не по-малко от която и да е друга нация тя е достойна да заеме място в средата на обединените народи.

В течение на изтеклата година България сключи договори за приятелство, сътрудничество и взаимна помощ със Съветския съюз, Югославия, Албания, Румъния, Чехословакия, Полша, Унгария. Всички тия договори се основават върху принципите, на които е изградена Организацията на обединените народи.

Без да е още приета формално в Организацията на обединените народи, България тържествено се задължава с тия договори, в своите международни отношения да се ръководи от статутите на тая организация. Нещо повече, българското правителство изказа своята готовност да сключи и с други държави приятелски договори в духа на статутите на Обединените народи въз основа на равноправието и пълния държавен суверенитет на Народната република България.

Много ли са членовете на Организацията на обединените народи, които тий последователно манифестираха своята вяност и преданост към делото на мира, на дружбата между народите и на международната солидарност, както върши това Народната република България? Аз бих могъл да посоча как а някои държави, които се считат създателки на Организацията на обединените народи и упражняват ефективно влияние върху нейните решения, на дело се върши една подривна дейност и се проявява разположение даже да се хвърли във въздуха тая организация, ако тя се откаже да следва внушенията на тия държави и ако не желае да се превърне в слеп инструмент на техните империалистически стремления за световно господство.

През изтеклата година България изпълни и продължава да изпълнява всичко онова, към което тя е задължена по договора за мир. Това се отнася преди всичко до военните и стопанските клаузи на договора.

В едно време, когато на юг от нашите граници владее военна треска и нашите съседи с широката и публично рекламирана помощ на Америка се въоръжават непрекъснато и се хвалят със своята военна мощ, то България съкрати своите въоръжени сили до размера, предвиден в мирния договор, и днес българското Правителство изтъква на първо място в народната и държавна дейност задачите на стопанското преустройство на нашата република, задачите на нейното стопанско и културно развитие.

Правителството на Народната република България води една последователна политика на мир. В различие от това, което

става в редица страни, гдето се търпи и даже насърчава военстваната пропаганда и дивният шовинизъм, гдето подстрекателите и подпалвачите на една нова световна война вършат свободно своето пъклено дело, в България пропагандата на войната, сеенето на национална, расова и религиозна омраза се счита за престъпление и се наказва от закона.

Но Народната република България в същото време зорко бди на своите граници и ще отблъсне всеки опит за нарушение на нейната териториална цялост. Българският народ помни думите на др. Молотов, казани на международната конференция в Париж, че българският народ може да бъде сигурен за границите на своята държава. Договорите, които България сключи със Съветския съюз и с всички страни на народната демокрация, усилиха още повече чувството на безопасност и сигурност на българския народ, укрепили още повече вярата му в неговото щастливо бъдеще.

Българското правителство твърдо устоява ненарушимостта на държавния суверенитет на България. То не позволи на някои от силите на бившата контролна комисия да се бъркат във вътрешните работи на България и отби енергично техния опит да установят контрол над част от нашата южна граница, базирайки се фалшиво на мирния договор.

Също така българското Правителство счита несъвместимо с държавния суверенитет на България и противно на Конституцията съществуването в страната на училища за децата на българските граждани, които се управляват и поддържат от чужди правителства или от организации и центрове, които имат седалището си в чужбина. Това беше един анахронизъм, един последен остатък от режима на капитулациите, който ние наследихме от бившата Отоманска империя и който ние ликвидирахме напълно с известния указ на Президиума на Великото народно събрание за чуждите училища у нас. Едновременно с това България денопсира и училищната конвенция с Франция от 17 декември 1936 г., която не е свободна от известни едностранчиви привилегии, които съществуваша при стария капитулационен режим. България, като една модерна суверенна държава, ще запази изключително за себе си правото да урежда учебното и възпитателното дело върху своята територия като неограничен и самостоятелен господар.

България е една Народна република, изградена върху принципите на истинския, а не формалния демократизъм. Българската народна демокрация гарантира най-широко правдите и свободите на огромното мнозинство от народа, охранява върховните интереси на нацията и завоеванията на трудещите се от посегателствата, подривната дейност, саботажничеството на чуждите агенти и жалките остатъци на реакцията. Народната демокрация води страната към социализъм.

Ние знаем, че капиталистическите монополи в Америка, Англия и другаде и техните верни слуги имат друга представа за демокрацията. Свободата на печата, на съвестта, на пропагандата, която те превъзнасят лицемерно, наделено не е друго, освен съсредоточаване в ръцете на една нищожна на брой плутократия всички средства за духовно и политическо въздействие, всички средства за формиране на общественото мнение, което прави илюзорни политическите права и свободи на широките народни маси, които им се признават на книга. Но где е казано, че тая именно «демократия» на думи, а на дело най-откровена тирания и брутален произвол на финансовите магнати, е задължителна за всички членове на Организацията на обединените народи?

Народната република България, изразявайки волята на подавяващото мнозинство от българския народ, върви по пътя, начертан на 9 септември, и нищо не ще я отклони от тоя път. Тя обаче почита свободата на другите народи, уважава своите задължения и защита нормите на международното право. А така ли постъпват спрямо нея известни велики държави?

За жалост ние се натъкваме често на действия, несъвместими с нормите на международното право и осъдителни от гледището на международния морал.

Тъкмо тия, които пречат за приемането на България в Организацията на обединените народи, често си служат — разбира се, фалшиво — с авторитета на последната, за да наложат на България своите незаконни и несправедливи искания.

Тий наречената Балканска комисия, създадена без участието на България и в нарушение на нейния суверенитет, поради което българското Правителство отказа и отказва сътрудничеството си с нея, представя доклади и формулира препоръки, които засягат жизнените интереси на нашата република. Но България не е нито колония, нито се намира под настоятелство, за да се поставят на обсъждане и решение без нейно участие въпроси, касаещи се за нея. Само по себе си се разбира, че е под достойнството на българския народ като суверенна нация да се съобразява с подобни решения, независимо от това какви цели се преследват с тях.

Да се игнорира искането на България да бъде третирана като една пълноправна и равноправна нация — това накарнява в очите на демократическия български народ и на цялата международна демократическа общественост престижа на самата Организация на обединените народи.

Българското правителство се надява, че искането на България да бъде приета в Организацията на обединените народи най-после ще бъде по право и по справедливост удовлетворено, което ще й позволи да вземе участие като равноправна нация в обсъждането на всички международни въпроси и

частно — на въпросите, касаещи се за положението на Балканите. Това е единственият път да се осигури и облекчи сътрудничеството с България.

Вторият въпрос, който бих желал да разясня пред вас в светлината на събитията, това са нашите отношения с атинското гръцко правителство. През време на ваканцията на Великото народно събрание аз имах случай да дам осветления по този въпрос на съвместното заседание на Президиума на Великото народно събрание и Правителството през м. юни т. г.

Българското правителство, въпреки непрекъснатите враждебни демонстрации и актове от страна на атинското правителство, редовно довеждани до знанието на секретариата на Организацията на обединените народи, не отхвърли изказаното от Атина желание за разбирателство и уважи внушението на Асамблеята на Организацията на обединените народи от 21 октомври миналата година за установяването на добросъседски отношения между двете страни. То предложи да се състои среща между дипломатическите представители на двете страни във Вашингтон за обмяна на мисли върху условията и начина, по който би могло да стане това.

Атинското правителство обаче се оказа неискрено и отказа да преговаря, а предложи чисто и просто да се възстановят дипломатическите отношения. Така този първи контакт остана без резултат.

Сега българското Правителство се намира пред нови внушения. Французкото правителство с нота от 13 август го уведоми, че според указанията на специалната Балканска комисия гръцкото правителство било вече склонно да преговаря, ако българското Правителство предварително удовлетвори неговите искания, формулирани в три точки.

Странии «преговори» са това, щом като българското правителство трябва предварително да даде «уверения», че то ще изпълни гръцките условия!

И първото от тия условия цели да изобрази България като източник на безпокойство и смут на Балканите, когато на цял свят е известно, че тъкмо атинското правителство, което разпала безогледна гражданска война и практикува най-свирепа разправа с демократическите слоеве от гръцкия народ, е превърнало Гърция в източник на сериозно безпокойство за нейните съседи. (Ръкоплескания) Българското правителство е принудено да взема сериозни мерки за охрана на своята южна граница, която почти ежедневно е изложена на опити за нарушение и на действителни нарушения от страна на въоръжените сили на атинското правителство.

Неотдавна гръцки войскови отреди нахлуха на българска територия край р. Марица, отвлякоха и впоследствие варварски убиха трима войници от българската гранична стража, груповите на които бяха намерени по-късно обезобразени и изхвърлени от реката.

Нападение на наша територия биде повторено на 17 август т. г. в околностите на с. Чакаларово, Момчилградско, от гръцки правителствени войски в състав близо един пехотен полк, придружен от артилерия, при което отделни гръцки части са проникнали на българска територия. Българската погранична стража е дала енергичен отпор на гръцките нападатели. Има ранени в боя, който е траял няколко часа. Отвлечен е един български ранен войник, който се е намирал в българския пограничен пост. Тия предизвикателства на гръцките правителствени войски, тия открити нападения върху българската територия са предмет на вербалната нота на българското Правителство от 18 август т. г., доведена до знанието на Секретариата на Организацията на обединените народи и на правителствата на Съветския съюз, Великобритания и Съединените американски щати. Гръцки предизвикателства на границата са станали и на 19 август т. г.

При наличността на такива факти странното искане на гръцкото правителство свидетелства, че то няма никакво искрено желание да работи за въдворяването на спокойствие и сигурност на Балканите, понеже то не желае да признае, че главната причина за безпокойствието и несикурността на Балканите се крие в самата Гърция, в неговата собствена антинародна и враждебна на съседите на Гърция политика. Наопаки, както явства от заявлението на атинския гръцки министър на войната Стратос, направени пред печата и предавани по радиото, с извъртяване на фактите и с явно клеветнически твърдения по адрес на България то желае да стовари отговорността за граничните сътрясания на 17 и 19 август върху България — «от болната глава върху, здравата».

Но странно е и поведението на особената Балканска комисия, явно осъдено от един от нейните членове — австралийския делегат — като незаконно, която, намирайки се на гръцка територия, в своя доклад до Организацията на обединените народи — доколкото тоя доклад намери гласност в печата — игнорира потвърдени, общоизвестни факти и явно взема страната на атинското правителство против гръцкия народ и против северните съседи на Гърция.

Българското правителство постоянствува на своето становище за едно действително успокоение на Балканите, като искрено ще съдейства за отстраняване на истинските причини за съществуващото днес тук безпокойство.

Третият въпрос, по който искам да използвам случая, за да ви дам някои разяснения, това е поведението на турските власти във връзка с бандитското отвличане на българския самолет, с убийството и нараняването на неговия екипаж от страна на една банда начело с българския гражданин Михалаков.

Случаят вам е известен.

Българското правителство направи своевременно по дипломатически път постъпки за предаването на престъпниците, съгласно международните обичаи и съществуващата между двете страни «Конвенция за предаване» от 1929 г.

Обаче то биде изненадано от факта, че вместо да удовлетвори законното и справедливо искане на българските власти, турският съд отказа да стори това и пристъпи към съдене на обвиняемите в явно противоречие с буквата и смисъла на «Конвенцията за предаване». Но не само това. Турският съд, противно на всяко международно право и в противоречие с елементарните правила на коректност по отношение на една държава, с която Турция се намира в редовни дипломатически отношения, допусна, щото процесът срещу няколко криминални престъпници и бандити да се превърне в място за най-вулгарни измислици, клевети и оскърбления срещу България и българското Правителство.

Искането на българското Правителство удовлетворява всички условия на конвенцията. По никакъв начин то не попада под изключенията на чл. 4, според който предаването не се допуска «за политически престъпления или деяния, имащи връзка с тях».

Подсъдимите бандити не се обвиняват в никакво политическо престъпление, в никакво деяние, имащо връзка с някакво политическо престъпление. Те се обвиняват в бандитско нападение върху екипажа на българския самолет, в предумислено убийство и нараняване на екипажа, в изнудване и излагане на смъртна опасност живота на пасажерите на самолета.

Тия вулгарни криминални престъпления, които по българските и турските закони влекат тежки наказания, са извършени на българска територия от български граждани. Странно е, че турският съд е могъл да подведе такива общоуправни престъпления под рубриката на политическите престъпления, понеже бандитите не желаели повече да живеят в България, където впрочем те не бяха преследвани за никакво престъпление и можеха свободно да пътуват с българските държавни самолети, даже без те лично или багажите да им се подхвърлят на преглед. Фактът дали на бандитите се е харесвало или не да живеят в България не може да има никакво значение за квалифиране на извършените от тях злодеяния, които по законите на всички модерни държави си остават вулгарни общоуправни престъпления. А щом няма налице никакво политическо престъпление, то не може да има и деяния, свързани с политически престъпления.

Аз съм принуден да отбележа, че беше време, когато турските власти предаваха на българските фашистки власти действителни политически престъпници-антифашисти, които се преследваха единствено за техните политически убеждения; за принадлежността им към политически партии, враждебни на съществуващия тогава монархо-фашистки режим. Няколко случая са изброени в протестната нота на българското Правителство, която беше публикувана в печата. В тоя двоен архив, с който турските власти мерят фактите и тълкуват конвенцията за предаване, общественото мнение в България е склонно да вижда едно явно недружелюбно, даже враждебно отношение към Народната република България.

Заедно с това естествено възниква и въпросът: за какво е тогава тая «Конвенция за предаване», ако през нея могат да се изпълзват злодеи и убийци като бандата на Михалаков?

Във връзка с тоя инцидент турското правителство не би могло да се скрие зад незаконното и произволно решение на истанбулския съд и да измие ръцете си от отговорността за бруталното нарушение на конвенцията.

Спазването на конвенцията е обязаност на отговорните правителства и българското Правителство настоява за удовлетворение на неговото искане за предаване на бандитите. (Ръкоплескания)

Турското правителство носи също така отговорност за недопустимото и несъвместимо с добросъседските отношения поведение на турския съд, който допуска, а с това и насърчава няколко бандити и вулгарни убийци, под фалшивата маска на «бедни политически емигранти», да плещат нелепости и идиотщини и да обиспват с кал и помия България и българското Правителство.

Българското правителство и общественото мнение у нас искрено се стремят към установяване на нормални добросъседски отношения между двете страни. Но такива факти, като антибългарската кампания, повдигната преди няколко месеци в турския печат, и поведението на турските власти във връзка с искането на българското Правителство за предаване на бандитите, са доказателство за явно недружелюбие и те поставят на изпитание нашата добра воля.

Ето осветленията, които съчетох за нужно да ви дам в съгласие с желанието на Правителството да бъдете държани в течение на всички важни въпроси от областта на нашите външни отношения. (Продължителни ръкоплескания)

Председател Райко Дамянов: Други записани оратори няма. Пристъпваме към гласуване на законопроекта за продължаване мандата на Великото народно събрание с още една година на първо четене, по принципи.

Ония народни представители, които са съгласни с този законопроект, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата подпредседателят на Министерския съвет д-р Трайчо Костов.

Министър Трайчо Костов: Моля, законопроекта да бъде гласуван, по спешност, и на второ четене.

Председател Райко Дамянов: Има предложение от подпредседателя на Министерския съвет д-р Трайчо Костов, законопроекта за продължение мандата на Великото народно събрание с още една година да бъде гласуван, по спешност, и на второ четене.

Они народни представители, които са съгласни с това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мащинство, Събранието тръгна.

Председател: РАЙКО ДАМЯНОВ

Моля, секретари да доведат на второ четене законопроекта.

(Законопроектът, докладан от секретари Първа Димитрова, бе приет на второ четене без разсъждения и без изменения).

Другари и другари народни представители! С това работата на извънредната сесия на Великото народно събрание се изчерпва.

Закривам извънредната сесия на Великото народно събрание, като пожелавам на народните представители успешна и плодотворна работа по разсъждане приетите през тази сесия закони сред избирателите. (Ръкопляскания)

Заседанието е закрито.

(Закрито в 17 ч. 10 м.)

Секретари: ПЪРВА ДИМИТРОВА
ТОДОР ТИХОЛОВ

Началник на стенографите: ТОДОР АНГЕЛИНОВ